

**ТРАНСФОРМАЦІЙ-
НІ ПРОЦЕСИ
ФОРМУВАННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНСТРУМЕНТІВ
ЕКОНОМІЧНОГО
СТИМУЛЮВАННЯ
ТА ІННОВАЦІЙ-
НОГО РОЗВИТКУ
В АГРАРНОМУ
СЕКТОРІ
ЕКОНОМІКИ**

ТОМАШУК І.В.,
*доктор філософії з економіки, доцент
кафедри економіки та підприємницької діяльності*

МАЗУР К.В.,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри аграрного менеджменту та маркетингу*

АЛЕКСЄЄВА О.В.,
*доктор філософії з підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності, старший викладач
кафедри аграрного менеджменту та маркетингу*

ШВЕЦЬ В.А.,
*аспірант третього року навчання
кафедри аграрного менеджменту та маркетингу,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті досліджено сутність, динаміку й особливості трансформаційних процесів формування та реалізації інноваційних інструментів економічного стимулювання в аграрному секторі економіки України. Обґрунтовано, що в умовах глибоких структурних змін, цифровізації економіки й екологічних викликів сучасності постає необхідність перейти від традиційних форм державної підтримки сільського господарства до інноваційно орієнтованих механізмів економічного стимулювання. Зауважимо, що наявні інституційні й фінансово-економічні інструменти часто не відповідають вимогам сталого розвитку, що зумовлює потребу трансформувати їх з урахуванням міжнародного досвіду, національних пріоритетів й інноваційного потенціалу регіонів.

Автори дослідили сутність економічних і соціально-екологічних чинників, які впливають на ефективність запровадження інноваційних механізмів стимулювання аграрного виробництва. Виокремлено ключові напрями трансформації системи економічного стимулювання, серед яких: розвиток цифрових платформ підтримка аграріїв, застосування фінансових інновацій, розширення державно-приватного партнерства, формування «зелених» інвестиційних інструментів і стимулювання екосистемних послуг. Акцентовано на необхідності комплексного підходу до формування політики інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, що ґрунтується на поєднанні економічних, технологічних і соціально-екологічних складників.

На основі узагальнення теоретичних положень і практичного досвіду функціонування аграрних підприємств запропоновано концептуальні підходи до удосконалення інноваційних інструментів економічного стимулювання. Вони спрямовані на підвищення ефективності аграрного виробництва, раціональне використання природних ресурсів і забезпечення сталого розвитку сільських територій. Доведено, що трансформаційні процеси в цій сфері є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки, зміцнення його інституційної спроможності й інтеграції у світовий економічний простір.

Ключові слова: трансформаційні процеси, інноваційні інструменти, економічне стимулювання, аграрний сектор економіки, сталий розвиток, «зелена» економіка, цифровізація, державно-приватне партнерство.

Табл.: 5. Рис.: 3. Літ.: 17.

TRANSFORMATION PROCESSES OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF INSTRUMENTS OF ECONOMIC STIMULATION AND INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY

TOMASHUK Inna,
*Doctor of Philosophy in Economics, Associate Professor of the
Department of Economics and Entrepreneurship*

MAZUR Kateryna,
*Candidate of Economical Sciences, Associate Professor of the
Department of Agrarian Management and Marketing*

ALIEKSIEIEVA Olha,
*Doctor of Philosophy in Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange,
Senior Lecturer of the
Department of Agrarian Management and Marketing*

SHVETS Vitalii,
*Postgraduate Student of the Third Year of Study
of the Department of Agrarian Management and Marketing,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article examines the essence, dynamics and features of the transformation processes of the formation and implementation of innovative instruments of economic stimulation in the agrarian sector of the economy of Ukraine. It is substantiated that in the conditions of deep structural changes, digitalization of the economy and environmental challenges of modernity, there is a need to transition from traditional forms of state support for agriculture to innovation-oriented mechanisms of economic stimulation. It is noted that the existing institutional and financial and economic instruments often do not meet the requirements of sustainable development, which necessitates their transformation taking into account international experience, national priorities and the innovative potential of the regions. The essence of economic and socio-ecological factors that affect the effectiveness of the implementation of the innovative mechanisms of stimulation of agricultural production is studied. Key areas of transformation of the economic stimulation system are identified, including: the development of digital platforms to support farmers, the application of financial innovations, the expansion of public-private partnerships, the formation of «green» investment instruments and the stimulation of ecosystem services. The attention is focused on the need for a comprehensive approach to the formation of a policy of innovative development of the agricultural sector of the economy, based on a combination of economic, technological and socio-ecological components.

Based on the generalization of the theoretical provisions and practical experience of the functioning of agricultural enterprises, conceptual approaches to improving innovative instruments of economic stimulation aimed at increasing the efficiency of agricultural production, rational use

of natural resources and ensuring sustainable development of rural areas are proposed. It is concluded that transformation processes in this area are a necessary condition for increasing the competitiveness of the agricultural sector of the economy, strengthening its institutional capacity and integration into the global economic space.

Keywords: transformational processes, innovative instruments, economic stimulation, agricultural sector, sustainable development, «green» economy, digitalization, public-private partnership.

Tabl.: 5. Fig.: 3. Ref.: 17.

Постановка проблеми. Нині аграрний сектор економіки України перебуває в умовах динамічних соціально-економічних, екологічних і технологічних трансформацій, що зумовлює потребу шукати нові підходи до підвищення його конкурентоспроможності й стійкості. Традиційні механізми економічного стимулювання аграрного виробництва вже не забезпечують належного ефекту в контексті глобальних викликів, що пов'язані зі зміною клімату, нестабільністю ринкових кон'юнктур, обмеженістю ресурсів, необхідністю запроваджувати принципи сталого розвитку й воєнними діями на території України.

Водночас запровадження інноваційних інструментів економічного стимулювання – зокрема цифрових платформ, екосистемного підходу, програм державно-приватного партнерства й «зеленого» фінансування – відбувається нерівномірно й фрагментарно. Така ситуація зумовлює дисбаланс між економічними інтересами суб'єктів господарювання, екологічними пріоритетами й соціальними аспектами розвитку сільських територій.

Варто зауважити, що проблема полягає у відсутності цілісної системи трансформації механізмів формування та реалізації інноваційних інструментів економічного стимулювання. Така система має враховувати національні особливості аграрного виробництва, інституційну спроможність регіонів і потребу інтегрувати інноваційні технології у господарську практику. Актуальність дослідження зумовлює необхідність науково осмислити ці процеси, визначити закономірності й механізми їхньої ефективної реалізації зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації системи економічного стимулювання аграрного сектору економіки, зокрема в контексті запровадження інноваційних інструментів, є предметом активного наукового дискурсу. Значну увагу питанням інноваційного розвитку аграрних підприємств приділила у своїх працях О. Витвицька [1]. Дослідниця розкриває сутність інноваційних процесів у стимулюванні аграрного бізнесу й підкреслює роль модернізації управлінських підходів у підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва. Трансформаційні процеси формування інструментів економічного стимулювання та інноваційного розвитку аграрного сектору комплексно проаналізували І. Гончарук й ін. [4]. У цій роботі ресурсний потенціал сільських територій автори визначили ключовою передумовою активізації інноваційної діяльності й підвищення конкурентоспроможності аграрної економіки. Теоретичні підходи до розуміння трансформаційних процесів висвітлено у статті Є. Івченка [6], який пропонує

систематизацію понять «трансформація» і «економічна адаптація».

Механізми запровадження інновацій в аграрні підприємства, на думку М. Ігнатенка, Л. Леваєвої та А. Заболотного [7], потребують удосконалення через інституційне посилення інноваційної інфраструктури й залучення приватного капіталу. Ю. Негода [8] визначає структурні складники процесу трансформації аграрного сектору економіки, акцентуючи на динаміці державної політики підтримки інновацій. У науковій розвідці В. Парафейник [9] запропоновано методику оцінювання інноваційного потенціалу аграрних підприємств, що створює аналітичну базу для визначення напрямів його підвищення. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності розкрито у працях Н. Прокопенко й А. Шафран [10], які обґрунтовують доцільність створення стимулювального економічного середовища через удосконалення фіскальних і фінансових механізмів. Інституційні аспекти стимулювання інноваційного розвитку досліджено у праці Н. Германюк, Н. Коваль та ін. [14]. Науковці доводять необхідність трансформації інституційних стратегій як інструменту економічного зростання аграрного сектору. Особливої уваги заслуговують дослідження Т. Сус, Н. Судук, О. Ємець, С. Мовчун й О. Цюпи [15], які аналізують вплив фінансування на регіональний розвиток аграрного сектору економіки й пропонують моделі його інноваційного фінансування.

Проведений аналіз засвідчує: науковці розглядають інноваційні інструменти економічного стимулювання як комплексну систему, що поєднує фінансові, організаційні, інституційні й цифрові механізми. Проте потребують подальшого вивчення особливості системної трансформації інструментарію інноваційно-економічного стимулювання аграрного сектору економіки.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є наукове обґрунтування сутності, змісту й напрямів трансформаційних процесів формування і реалізації інноваційних інструментів економічного стимулювання в аграрному секторі економіки, а також розроблення концептуальних підходів до підвищення їхньої ефективності з урахуванням сучасних викликів сталого розвитку, глобалізації, цифровізації та екологізації аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформаційні процеси в аграрній економіці становлять комплекс динамічних змін у структурі, функціонуванні й механізмах управління аграрним сектором, спрямованих на підвищення його ефективності, адаптацію до зовнішніх і внутрішніх викликів й інтеграцію інноваційних підходів у виробничу й економічну діяльність [8, с. 86]. Вони відображають перехід від традиційних моделей ведення сільськогосподарського виробництва до систем, орієнтованих на інновації, технологічну модернізацію, цифровізацію, екологічну відповідальність і сталий розвиток.

Економічна природа трансформаційних процесів полягає у зміщенні акцентів від кількісного нарощування виробництва до підвищення його якості, ефективності ресурсокористування та рентабельності, що проявляються у специфічних аспектах (рис. 1).

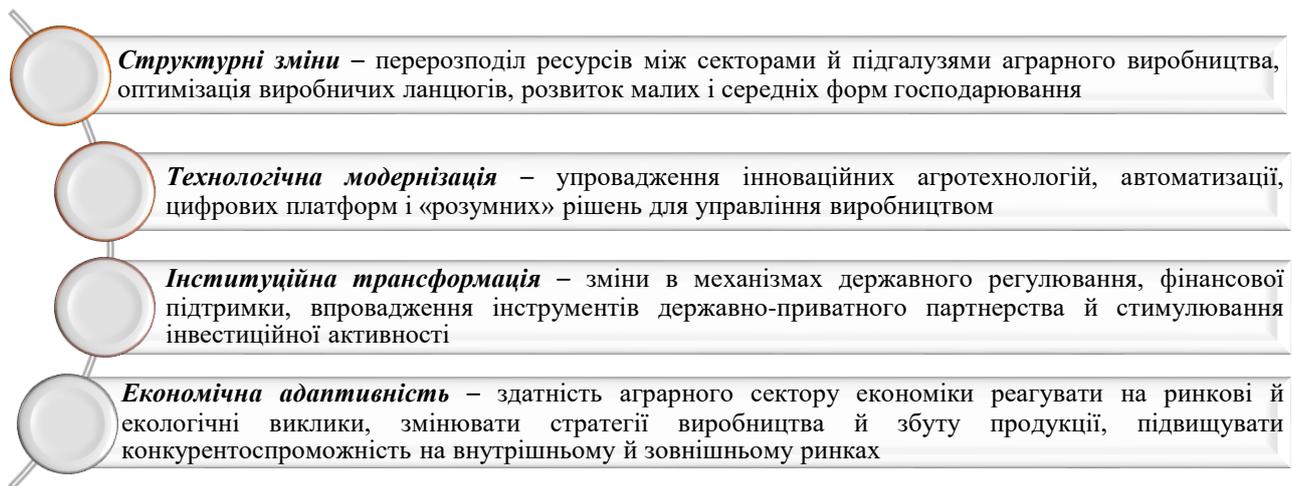

Рис. 1. Основні аспекти трансформаційних змін в економіці

Джерело: [6; 7, с. 75; 10, с. 49]

Суттєвою особливістю трансформаційних процесів є їхня інноваційна природа, оскільки економічний ефект досягають не лише через кількісне нарощування ресурсів, а передусім через інтеграцію новітніх технологій, ефективне управління інформацією, розвиток людського капіталу й формування систем стимулювання інвестиційної активності [6]. У цьому контексті трансформаційні процеси є ключовим механізмом підвищення стійкості, гнучкості й конкурентоспроможності аграрного сектору економіки в умовах глобальних економічних, соціальних й екологічних змін.

У табл. 1 узагальнено сучасні підходи й механізми активізації інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки. У ній представлено основні інструменти фінансового, організаційного й інституційного характеру, спрямовані на підвищення ефективності виробництва, запровадження цифрових технологій, залучення інвестицій і розвиток «зелених» ініціатив.

Таблиця 1

Інструменти стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектору економіки

Аспект дослідження	Сучасний стан	Тенденції та інновації	Приклади інноваційних інструментів	Вплив на економічну ефективність	Проблеми / виклики	Перспективи розвитку
1	2	3	4	5	6	7
Інноваційна активність	Переважають традиційні методи господарювання, низька інтеграція ІТ	Запровадження цифрового землеробства, сенсорних систем, дронів, GPS-моніторинг	Smart-ферми, системи точного землеробства, автоматизовані поливальні системи	Оптимізація використання ресурсів, зменшення витрат на ЗЗР тощо, підвищення врожайності сільськогосподарських культур	Низький рівень сприйняття нових технологій серед малих сільськогосподарських підприємств	Формування агрокластерів, демонстраційні майданчики для інновацій
Фінансові ресурси	Обмежений доступ до кредитів й інвестицій, особливо для малих і середніх господарств	Розвиток кредитування, грантові програми, «зелене» фінансування	Державні субсидії, мікрокредити, ESG-інвестиції	Збільшення інвестиційної активності, модернізація обладнання, запровадження «зелених» технологій	Високий рівень ризику для інвесторів, недостатня фінансова підтримка	Розробка спеціальних фінансових механізмів для інноваційних проектів

1	2	3	4	5	6	7
Інституційна підтримка	Недостатня координація між державними органами, науковими установами й підприємствами	Формування державно-приватного партнерства, створення стратегій підтримки інновацій	Партнерські програми університетів і бізнесу, державні кластери запровадження інновацій	Забезпечення доступу до технологій і знань, координація наукових і практичних ініціатив	Відсутність єдиної стратегії розвитку	Розробка національної стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору економіки
Кадровий потенціал	Низька обізнаність із новітніми технологіями, нестача кваліфікованих кадрів	Організація тренінгів, навчальних програм, обмін досвідом	Курси з цифрового фермерства, стажування у міжнародних агрокомпаніях	Підвищення кваліфікації персоналу, підвищення продуктивності праці, запровадження інновацій	Недостатня мотивація до підвищення кваліфікації, відтік кадрів	Системне навчання, сертифікація, залучення молодих спеціалістів
Технічна база	Застаріле обладнання, низький рівень автоматизації	Модернізація обладнання, запровадження автоматизованих систем управління	Роботизовані системи збору врожаю, дрони, автоматичні склади	Підвищення продуктивності праці, зменшення витрат на ручну працю, покращення логістики	Висока вартість модернізації, складність інтеграції	Створення демонстраційних центрів, державна підтримка модернізації техніки

Джерело: [1, с. 278; 4, с. 290; 7, с. 75; 10, с. 49]

Крім того, варто зауважити, що до інструментів стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектору економіки належать маркетингові механізми, які сприяють підвищенню ефективності просування аграрної продукції та формуванню її конкурентних переваг на ринку. Важливим елементом є також розвиток логістичної інфраструктури, що сприяє оптимізації термінів і надійності постачання. Юридичний супровід формує стабільне нормативно-правове середовище й гарантує захист інтересів виробників, тоді як силові заходи гарантують безпеку й безперервність господарювання в аграрному секторі економіки.

Для оцінювання рівня інноваційної активності аграрних підприємств у сучасній економічній науці застосовують як інтегральні, так і часткові показники, що дає змогу комплексно аналізувати інноваційний розвиток. На прикладі ФГ «Ірина-О.Т» доцільно розглянути основні підходи до їхнього розрахунку з урахуванням специфіки аграрного виробництва й інституційного середовища, зокрема [9] показник *Часткова оцінка інноваційної активності* можна розрахувати:

1) за кількістю запроваджених інноваційних проєктів:

$$IA_1 = \frac{N_i}{N_t} \times 100\% = \frac{1}{5} \times 100\% = 20\%, \quad (1)$$

де IA_1 – індекс інноваційної активності за кількістю проєктів (%),

N_i – кількість інноваційних проєктів, запроваджених підприємством за певний період,

N_t – загальна кількість можливих проєктів або потенційних напрямів інновацій;

2) за часткою витрат на інновації у загальних витратах:

$$IA_2 = \frac{C_i}{C_t} \times 100\% = \frac{1760,3}{18413,8} \times 100\% \approx 9,56\%, \quad (2),$$

де IA_2 – індекс інноваційної активності за фінансовими внесками (%),

C_i – витрати підприємства на інновації (на технології, обладнання, R&D),

C_t – загальні витрати підприємства за той самий період;

2) за часткою персоналу, залученого до інноваційної діяльності:

$$IA_3 = \frac{P_i}{P_t} \times 100\% = \frac{2}{11} \times 100\% \approx 18,18\%, \quad (3),$$

де IA_3 – індекс інноваційної активності за залученням персоналу (%),

P_i – кількість співробітників, що працюють над запровадженням інновацій,

P_t – загальна чисельність персоналу підприємства.

Для комплексної оцінки можна розрахувати *інтегральний індекс інноваційної активності підприємства* IA , який враховує кілька факторів із різними вагами, де найбільшу вагу має фінансовий фактор.

$$IA = w_1 \cdot IA_1 + w_2 \cdot IA_2 + w_3 \cdot IA_3 = 0,30 \cdot 20,0 + 0,40 \cdot 9,56 + 0,30 \cdot 18,18 = 15,27\%, \quad (4),$$

де w_1, w_2, w_3 – вагові коефіцієнти для відповідних показників (сума $w_1 + w_2 + w_3 = 1$),

IA – інтегральний індекс інноваційної активності підприємства (значення від 0 до 100%).

Можна також розрахувати *індекс технологічного рівня* IA_4 за рівнем запровадження сучасних технологій:

$$IA_4 = \frac{T_i}{T_t} \times 100\% = \frac{1}{4} \times 100\% = 25\%, \quad (5),$$

де T_i – кількість нових технологій, запроваджених підприємством,

T_t – кількість потенційно доступних технологій.

Тоді інтегральний індекс можна розширити, урахувавши умови рівних вагових коефіцієнтів: $IA = w_1 \cdot IA_1 + w_2 \cdot IA_2 + w_3 \cdot IA_3 + w_4 \cdot IA_4 = 0,25(20 + 9,56 + 18,18 + 25) \approx 18,19\%$ (6).

Розрахунок інтегрального індексу інноваційної активності ФГ «Ірина-О.Т» за 2024 рік показав значення 18,19%, що характеризує помірний рівень інноваційної активності. Основний внесок у формування індексу забезпечили інвестиції в оновлення основних засобів і запровадження сучасних технологій.

Значення вищенаведених показників для практичної діяльності аграрних підприємств полягає у тому, що вони дають змогу комплексно оцінити рівень інноваційності господарювання, виявити ефективність використання ресурсів, ступінь залучення персоналу та інтенсивність запровадження нових технологій. Інтегральний індекс забезпечує узагальнену характеристику інноваційної активності, допомагаючи керівництву ухвалювати обґрунтовані рішення щодо інвестицій, модернізації виробництва й підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Державна політика економічного стимулювання аграрного сектору економіки є ключовим чинником його сталого розвитку, оскільки забезпечує фінансову підтримку, інноваційне оновлення та конкурентоспроможність

підприємств, сприяючи ефективному використанню ресурсів і забезпеченню продовольчої безпеки країни [14, с. 121]. Вона передбачає комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва, зміцнення продовольчої безпеки, розвиток експортного потенціалу й інтеграцію українського аграрного сектору економіки в глобальні ринки (табл. 2). Її мета – створення сприятливих умов для інвестиційної активності, модернізації виробничих процесів і запровадження інноваційних технологій у сільському господарстві.

Таблиця 2

Інноваційні інструменти економічного стимулювання аграрного сектору України

Сфера стимулювання	Основні інструменти й заходи	Сучасний стан і проблеми	Перспективи розвитку державної політики
1. Фінансове стимулювання	<ul style="list-style-type: none"> дотації та субсидії для підприємств; що запроваджують інновації. податкові пільги для інвесторів; кредитні програми й гранти для малих і середніх фермерів 	<ul style="list-style-type: none"> обмежений доступ МСП до фінансових ресурсів; недостатня адресність підтримки 	<ul style="list-style-type: none"> розширення фінансових програм інноваційного розвитку; створення фондів підтримки технологічних стартапів у сільському господарстві
2. Інституційна підтримка	<ul style="list-style-type: none"> створення державних і регіональних аграрних агентств; розвиток державно-приватного партнерства (далі – ДПП); підтримка аграрних кластерів і наукових центрів 	<ul style="list-style-type: none"> недостатня координація між державними структурами й підприємствами; відсутність єдиної інноваційної стратегії 	<ul style="list-style-type: none"> формування інтегрованої національної стратегії розвитку аграрного сектору економіки; активізація ДПП у сфері технологічних інновацій
3. Регуляторні механізми	<ul style="list-style-type: none"> законодавче стимулювання інновацій та модернізації; регулювання екологічних стандартів і ресурсоощадження; системи контролю якості й сертифікації 	<ul style="list-style-type: none"> фрагментарне запровадження інновацій без системності; недостатня узгодженість нормативної бази 	<ul style="list-style-type: none"> оновлення законодавства з урахуванням екологічних й інноваційних аспектів; гармонізація національних стандартів із європейськими вимогами
4. Науково-технічна й освітня підтримка	<ul style="list-style-type: none"> програми підготовки й підвищення кваліфікації кадрів; фінансування досліджень і запровадження інновацій; популяризація технологій через освітні платформи 	<ul style="list-style-type: none"> недостатня інтеграція науки, освіти й бізнесу; обмежене запровадження результатів досліджень у практику 	<ul style="list-style-type: none"> стимулювання наукових досліджень, спрямованих на агроінновації; розвиток цифрових освітніх платформ для фермерів

Джерело: [1, с. 278–280]

У табл. 3 відображено динаміку обсягів реалізованої інноваційної продукції підприємств за регіонами України у 2020–2024 рр. Це дає змогу оцінити регіональні відмінності й тенденції у розвитку інноваційної діяльності.

Наведені дані свідчать про зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції у забезпеченні конкурентоспроможності виробництва, а також демонструють активізацію інноваційних процесів у провідних аграрних регіонах країни.

Цифровізація системи економічного стимулювання аграрного сектору економіки є ключовим чинником підвищення його ефективності, прозорості й інноваційності. Вона забезпечує автоматизацію процесів розподілу фінансових ресурсів, моніторинг результативності програм підтримки, формування єдиних електронних реєстрів і платформ для інвесторів, а також виробників [5].

Обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) підприємств за регіонами України, 2020–2024 рр., тис. грн

Регіон	Роки			Відхилення 2024 р. (+/-) 2020 р.
	2020	2022	2024	
Україна	5292853675,0	6616154572,4	9538164528,7	4245310853,7
Вінницька	109462018,3	144842268,5	239466262,5	130004244,2
Волинська	98076857,3	159287686,2	130265448,4	32188591,1
Дніпропетровська	653414882,6	696492439,3	1007218585,8	353803703,2
Донецька	312580679,0	96583103,3	87841120,8	-224739558,2
Житомирська	62250797,3	92973906,9	133960202,0	71709404,7
Закарпатська	36672079,6	54616407,3	118709679,2	82037599,6
Запорізька	218122073,4	256969470,6	283038180,4	64916107,0
Івано-Франківська	83112209,0	77718427,7	97082740,5	13970531,5
Київська	308771033,7	412868737,8	595122061,3	286351027,6
Кіровоградська	54982009,0	65861806,6	99833468,4	44851459,4
Луганська	21488238,2	982630,4	155631,0	-21332607,2
Львівська	208881929,6	375384761,4	521304743,7	312422814,1
Миколаївська	106616234,4	69348090,6	109087991,0	2471756,6
Одеська	213715752,5	252244667,9	309956667,6	96240915,1
Полтавська	194431704,8	179272390,0	244535364,3	50103659,5
Рівненська	43398913,4	65747956,9	93964151,5	50565238,1
Сумська	57940733,6	64446593,8	98379916,0	40439182,4
Тернопільська	41921517,3	69454946,0	121879143,7	79957626,4
Харківська	214344150,1	172856628,6	303754146,8	89409996,7
Херсонська	35242125,9	4179940,0	5489669,7	-29752456,2
Хмельницька	57314957,4	74091671,8	107052295,6	49737338,2
Черкаська	115511347,6	163555505,8	238838874,2	123327526,6
Чернівецька	19010942,0	36301447,7	52492369,4	33481427,4
Чернігівська	46169288,8	44410671,1	71041132,4	24871843,6
м. Київ	1979421200,2	2985662416,2	4467694682,5	2488273482,3

Примітка. Дані за 2020 рік наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [16]

Завдяки цифровим технологіям полегшується доступ аграріїв до фінансових інструментів, удосконалюється система аналітичної оцінки ефективності стимулювальних заходів і створюються умови для ухвалення науково обґрунтованих управлінських рішень. Це сприяє сталому розвитку аграрного сектору економіки [2, с. 68–69]. Крім того, цифровізація економіки створює нові умови для формування та реалізації економічних механізмів стимулювання аграрного сектору економіки, змінюючи традиційні підходи до управління виробництвом, фінансами та інвестиціями. В умовах цифрової трансформації економічні механізми стимулювання набувають певних особливостей (табл. 4).

Цифровізація сприяє підвищенню гнучкості, прозорості та ефективності економічних механізмів стимулювання аграрного сектору економіки. Трансформація передбачає інтеграцію інформаційних технологій у процеси фінансування, управління ресурсами та стимулювання інновацій, що дає змогу створити більш адаптивну, технологічно орієнтовану й конкурентоспроможну аграрну систему.

Цифровізація системи економічного стимулювання аграрного сектору економіки

Напрямок	Сутність і переваги впровадження
1. Інформаційна прозорість й оперативність управління	Цифрові платформи забезпечують моніторинг виробництва й фінансів у реальному часі, швидку оцінку потреб підприємств у підтримці й інноваціях
2. Автоматизація фінансових механізмів	Програмні системи автоматизують нарахування субсидій, грантів, кредитів; знижують адміністративне навантаження та ризики корупції
3. Цифрові інструменти для стимулювання інновацій	Використання smart-контрактів, платіжних платформ й онлайн-ресурсів сприяє ефективному розподілу ресурсів й обміну технологічним досвідом
4. Персоналізація та адаптивність стимулів	Цифрові системи дають змогу налаштовувати стимули під потреби підприємств і прогнозувати ефективність заходів за допомогою аналітики даних
5. Підвищення ефективності контролю та оцінювання	Електронні реєстри й аналітичні панелі забезпечують прозорість, контроль результативності й своєчасне коригування державної політики

Джерело: [2, с. 69; 5]

Варто зауважити використання інноваційних фінансових інструментів і «зелених» механізмів стимулювання, що має стратегічне значення для активізації розвитку аграрного сектору економіки, оскільки вони формують сучасну модель фінансової підтримки, орієнтовану на ефективність, стійкість і технологічне оновлення галузі. Такі підходи дають змогу:

- розширити доступ аграрних підприємств до інвестицій, особливо для малих і середніх господарств;
- зменшити фінансові ризики завдяки диверсифікації джерел фінансування та застосуванню цифрових платформ [15, с. 186];
- підвищити конкурентоспроможність сільського господарства через запровадження інноваційних технологій і «зелених» практик;
- стимулювати екологічну відповідальність виробників, що відповідає європейським стандартам сталого розвитку;
- формувати інвестиційно привабливе середовище, у якому інновації стають ключовим чинником зростання [3].

Поєднання фінансових інновацій і «зелених» стимулів створює системний механізм модернізації аграрного сектору економіки, сприяє підвищенню його ефективності, екологічності й довгострокової конкурентоспроможності.

Державно-приватне партнерство (далі – ДПП) відіграє ключову роль у трансформації системи стимулювання розвитку аграрного сектору економіки, оскільки воно забезпечує синергію ресурсів, знань, а також управлінських можливостей держави й бізнесу (рис. 2). Завдяки цьому механізму держава може спрямовувати політику підтримки на стратегічно важливі напрями, тоді як приватний сектор – забезпечувати ефективне використання інвестицій, технологій і інноваційних рішень.

ДПП сприяє модернізації аграрної інфраструктури, розвитку інноваційних проєктів, цифровізації виробничих процесів і «зелених» трансформацій сільського господарства. Воно дає змогу зменшити бюджетне навантаження, підвищити прозорість фінансування та створити сталу систему стимулювання, орієнтовану на результативність і конкурентоспроможність аграрного сектору економіки [11, с. 158].

Рис. 2. Блок-схема державно-приватного партнерства у стимулюванні розвитку аграрного сектору економіки

Джерело: авторська розробка

Удосконалення системи економічного стимулювання аграрного сектору економіки є ключовою передумовою забезпечення його сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності й ефективності використання ресурсного потенціалу (табл. 5).

Таблиця 5

Перелік інноваційних напрямів удосконалення системи економічного стимулювання аграрного сектору

Новий напрям удосконалення	Основні заходи / інструменти	Очікуваний ефект / результат	Потенційні виклики
1	2	3	4
Цифрові аграрні платформи й AI-аналітика	Застосування штучного інтелекту для прогнозування врожайності сільськогосподарських культур, оптимізації ресурсів, управління ризиками; інтеграція блокчейн для прозорого фінансування	Підвищення точності планування, прозорість фінансових потоків, скорочення витрат	Вартість запровадження, низька цифрова грамотність суб'єктів аграрного підприємництва
Інноваційні «зелено-інвестиційні» механізми	Створення спеціальних «зелено-облігацій» і фінансових продуктів для підтримки екологічних технологій	Залучення приватних інвестицій у сталий розвиток, зменшення екологічного навантаження	Ризики неповернення інвестицій, потреба у стандартах «зеленого» сертифікату
Персоналізовані стимули на основі big data	Формування індивідуальних пакетів стимулів залежно від технологічного рівня, типу господарства та ринкових умов	Максимальна ефективність стимулювання, підвищення продуктивності й інноваційної активності	Потреба у зборі й захисті великих обсягів даних

1	2	3	4
Інноваційні партнерські екосистеми	Створення інтегрованих екосистем між фермерами, стартапами, центрами й інститутами науковими й фінансовими	Синергія знань і ресурсів, швидке запровадження інновацій, підвищення конкурентоспроможності	Координація багатьох учасників, відсутність нормативної бази
Інтеграція фінансових технологій (FinTech) в аграрне кредитування	Використання цифрових платформ для мікрокредитування, страхування врожаю, розподілу субсидій	Підвищення доступу до фінансів, зниження ризиків, стимулювання інвестицій	Потреба у кібербезпеці й правовому регулюванні
Віртуальні навчальні лабораторії та симулятори	Онлайн-симулятори для тестування нових технологій, тренінги на цифрових платформах	Швидке навчання кадрів, зменшення ризиків під час запровадження нових технологій	Високі початкові інвестиції, необхідність технічної підтримки

Джерело: [1, с. 280; 3; 5; 12; 13, с. 40]

Сучасні виклики, зумовлені глобалізацією, екологічними трансформаціями й цифровізацією економіки, вимагають переорієнтації механізмів стимулювання на інноваційні, екологічно відповідальні й соціально орієнтовані інструменти. Оптимізація податкових, фінансово-кредитних й інвестиційних важелів сприятиме активізації підприємницької ініціативи, запровадженню новітніх технологій і формуванню економічно стійких аграрних структур, здатних забезпечити продовольчу безпеку й зміцнити економіку країни [12].

Модернізація інноваційних механізмів економічного стимулювання аграрного сектору економіки є визначальним чинником забезпечення його стійкості й конкурентоспроможності в сучасних умовах, особливо в період воєнних викликів (рис. 3).

Рис. 3. Модернізація інноваційних механізмів економічного стимулювання розвитку аграрного сектору економіки

Джерело: авторська розробка

Війна в Україні призвела до руйнування виробничої та логістичної інфраструктури, що вимагає переосмислення підходів до державного

регулювання, фінансової підтримки й інноваційного розвитку сільського господарства [10, с. 49].

Актуалізація інноваційних механізмів стимулювання спрямована на формування ефективної системи адаптації аграрного сектору економіки до кризових умов через запровадження цифрових технологій, розвиток агротехнопарків, розширення грантових й інвестиційних інструментів, підтримки малих і середніх виробників. Ці заходи сприяють підвищенню ефективності використання ресурсів, зміцненню продовольчої безпеки й технологічному оновленню галузі [13, с. 40].

У післявоєнний період модернізовані інноваційні механізми мають стати основою переходу аграрного сектору економіки до моделі сталого розвитку, орієнтованої на екологічну ефективність, економічну результативність і соціальну відповідальність [5].

Це визначає їхню ключову роль у відновленні аграрного потенціалу держави й забезпеченні її економічної стабільності.

Висновки. Трансформаційні процеси в аграрному секторі економіки зумовлюють вплив глобальних економічних, екологічних і технологічних викликів, що потребують переосмислення механізмів економічного стимулювання на засадах інноваційності, сталості й ефективності використання ресурсів.

Інструменти економічного стимулювання та інноваційного розвитку аграрного сектору є ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва. Вони сприяють переходу від традиційних методів господарювання до цифрово-орієнтованої та екологічно-збалансованої моделі розвитку.

Формування сучасної системи стимулювання розвитку аграрного сектору економіки передбачає інтеграцію фінансових, податкових, інвестиційних, інформаційно-консультаційних та цифрових інструментів, що забезпечують синергійний ефект для аграрних підприємств різних форм власності.

Реалізація інноваційних механізмів стимулювання аграрного сектору економіки потребує комплексного підходу – поєднання державної підтримки, розвитку державно-приватного партнерства, активізації місцевих ініціатив і запровадження елементів ESG-моделі управління. Результатом трансформації є поступове формування адаптивного економічного середовища, здатного забезпечити сталий розвиток аграрного сектору економіки, зміцнення продовольчої безпеки й підвищення добробуту сільського населення.

Список використаних джерел

1. Витвицька О.Д. Інноваційні процеси в стимулюванні розвитку аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 3. С. 275–281. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-29>
2. Водянка Л.Д., Юрій Т.П. Цифровізація та цифрова платформа в економічному розвитку аграрного сектору. *Міжнародний науково-виробничий Журнал «Економіка АПК»*. 2020. № 12. С. 67-73. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012067>

3. Волосяк М.В., Степаненко Т.О., Максимова І.І. Економічні механізми стимулювання зелених інвестицій та підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-127> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3674/3604> (дата звернення: 11.09.2025).

4. Гончарук І.В., Томашук І.В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення: монографія. Вінниця: ТОВ «Твори», 2022. 334 с. URL: <https://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/30866.pdf> (дата звернення: 19.10.2025).

5. Дідур С., Труніна І., Білик М. Трансформаційні процеси агропромислових підприємств в умовах війни та у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-5> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2618/2536> (дата звернення: 19.07.2025).

6. Івченко Є.А. Трансформація як поняття та підходи до його розуміння в економічному контексті. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5827> (дата звернення: 23.08.2025).

7. Ігнатенко М.М., Леваєва Л.Ю., Заболотній А.О. Механізми та інструменти впровадження інновацій в аграрні підприємства України в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 21. С. 74-79. DOI: [10.32702/2306-6814.2024.21.74](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.21.74)

8. Негода Ю. В. Аналіз змісту процесу трансформації аграрного сектору економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 10. С. 84-87. DOI: [10.32702/2306-6814.2019.10.84](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.10.84)

9. Підкамінний І.М., Ціпурина В.С. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства. *Ефективна економіка*. 2011. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=480> (дата звернення: 19.09.2025).

10. Прокопенко Н.І., Шафран А.І. Роль державного регулювання у підтримці аграрного сектору і стимулювання інновацій. *Публічне урядування*. 2024. №2 (39). С. 47-53. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-2\(39\)-6](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-2(39)-6)

11. Скотний П.В., Лепак Т.А. Використання механізмів державно-приватного партнерства для стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 7. С. 157-162. DOI: [10.32702/2306-6814.2025.7.157](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.7.157)

12. Тітенко З.М., Долженко І.І. Фінансовий механізм стимулювання інноваційної діяльності аграрних суб'єктів господарювання в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-167> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4835/4775> (дата звернення: 28.08.2025).

13. Томашук І.В. Модернізація аграрної галузі через сталу інтеграцію інноваційних рішень. *Держава та регіони. Серія «Економіка та*

підприємство». 2025. Вип. № 2 (136). С. 36-45.

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-2-6>

14. Томашук І.В., Германюк Н.В., Коваль Н.І. Інституційні стратегії розвитку інновацій як інструменти сталого економічного зростання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2025. №1 (71). С. 113-128. DOI: [10.37128/2411-4413-2025-1-8](https://doi.org/10.37128/2411-4413-2025-1-8)

15. Сус Т., Судук Н., Ємець О., Мовчун С., Цюпа О. Інноваційний розвиток аграрного сектора: моделі фінансування та оцінка впливу фінансування на регіональному рівні. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2023. № 2 (49). С. 181-193. DOI: [10.55643/fcaptr.2.49.2023.4021](https://doi.org/10.55643/fcaptr.2.49.2023.4021)

16. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (дата звернення: 11.10.2025).

17. Фінансово-господарська звітність ФГ «Ірина-О.Т» за 2024 р.

References

1. Vytvytska, O.D. (2020). Innovatsiini protsesy v stymuliuvanni rozvytku ahrarykh pidpryemstv [Innovative processes in stimulating the development of agricultural enterprises]. *Ukrainskyy zhurnal prykladnoi ekonomiky – Ukrainian Journal of Applied Economics*, 5, 3, 275–281. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-29> [in Ukrainian].

2. Vodianka, L.D., & Yurii, T.P. (2020). Tsyfrovizatsiia ta tsyfrova platforma v ekonomichnomu rozvytku ahraryho sektoru [Digitalization and digital platform in the economic development of the agricultural sector]. *Mizhnarodnyi naukovo-vyrobnychiy Zhurnal «Ekonomika APK» – International scientific and production Journal «Economics of the agricultural complex»*, 12, 67-73. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012067> [in Ukrainian].

3. Volosiuk, M.V., Stepanenko, T.O., & Maksymova, I.I. (2024). Ekonomichni mekhanizmy stymuliuvannia zelenykh investytsii ta pidpryemnytstva [Economic mechanisms for stimulating green investments and entrepreneurship]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-127>
Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3674/3604> [in Ukrainian].

4. Honcharuk, I.V., & Tomashuk, I.V. (2022). *Resursnyi potentsial silskykh terytorii: stan ta napriamy zmitsnennia [Resource potential of rural areas: status and directions for strengthening]*. Vinnytsia: TOV «Tvory», 2022
Retrieved from: <https://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/30866.pdf>
[in Ukrainian].

5. Didur, S., Trunina, I., & Bilyk, M. (2023). Transformatsiini protsesy ahropromyslovykh pidpryemstv v umovakh viiny ta u pisliavoienni period [Transformation processes of agro-industrial enterprises in wartime and post-war periods]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-5>
Retrieved from:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2618/2536>
[in Ukrainian].

6. Ivchenko, Ye.A. (2015). Transformatsiia yak poniattia ta pidkhody do yoho rozuminnia v ekonomichnomu konteksti [Transformation as a concept and approaches to its understanding in an economic context]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5827> [in Ukrainian].

7. Ihnatenko, M.M., Levaieva, L.Yu., & Zabolotnii, A.O. (2024). Mekhanizmy ta instrumenty vprovadzhennia innovatsii v ahrarni pidpriemstva Ukrainy v suchasnykh umovakh [Mechanisms and tools for introducing innovations into agricultural enterprises of Ukraine in modern conditions]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 21, 74-79. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.21.74 [in Ukrainian].

8. Nehoda, Yu.V. (2019). Analiz zmistu protsesu transformatsii ahrarnoho sektoru ekonomiky [Analysis of the content of the transformation process of the agricultural sector of the economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 10, 84-87. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.10.84. [in Ukrainian].

9. Pidkaminnyi, I.M., & Tsipurynda, V.S. (2011). Systemni faktory vplyvu na innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva [System factors of influence on innovative development of the enterprise]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 3. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480> [in Ukrainian].

10. Prokopenko, N.I., & Shafran, A.I. (2024). Rol derzhavnoho rehuliuвання u pidtrymstsi ahrarnoho sektoru i stymuliuвання innovatsii [The role of state regulation in supporting the agricultural sector and stimulating innovation]. *Publichne uriaduvannia – Public governance*, 2 (39), 47-53. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-2\(39\)-6](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-2(39)-6) [in Ukrainian].

11. Skotnyi, P.V., & Lepak, T.A. (2025). Vykorystannia mekhanizmiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva dlia stymuliuвання rozvytku maloho ta serednoho biznesu [Using public-private partnership mechanisms to stimulate the development of small and medium-sized businesses]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 7, 157-162. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.7.157 [in Ukrainian].

12. Titenko, Z.M., & Dolzhenko, I.I. (2024). Finansovyi mekhanizm stymuliuвання innovatsiinoi diialnosti ahrarnykh subiektiv hospodariuvannia v Ukraini [Financial mechanism for stimulating innovative activity of agricultural business entities in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-167> Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4835/4775> [in Ukrainian].

13. Tomashuk, I.V. (2025). Modernizatsiia ahrarnoi haluzi cherez stalu intehratsiiu innovatsiinykh rishen [Modernization of the agricultural sector through sustainable integration of innovative solutions]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia «Ekonomika ta pidpriemnytstvo» – State and regions. Series «Economy and Entrepreneurship»*, 2 (136), 36-45. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-2-6> [in Ukrainian].

14. Tomashuk, I.V., Hermaniuk, N.V., & Koval, N.I. (2025). Instytutsiini stratehii rozvytku innovatsii yak instrumenty staloho ekonomichnoho zrostantia [Institutional strategies for innovation development as tools for sustainable economic growth]. *Ekonomika, finansy, menezhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: current issues of science and practical activity*, 1 (71), 113-128. DOI: 10.37128/2411-4413-2025-1-8 [in Ukrainian].

15. Cus, T., Suduk, N., Yemets, O., Movchun, S., & Tsiupa, O. (2023). Innovatsiinyi rozvytok ahrarnoho sektora: modeli finansuvannia ta otsinka vplyvu finansuvannia na rehionalnomu rivni [Innovative development of the agricultural sector: financing models and assessment of the impact of financing at the regional level]. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2 (49), 181-193. DOI: 10.55643/fcaptr.2.49.2023.4021 [in Ukrainian].

16. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm [in Ukrainian].

17. Finansovo-hospodarska zvitnist FH «Iryna-O.T» za 2024 r. [Financial and economic reporting of the Farm «Iryna-O.T» for 2024] [in Ukrainian].

Відомості про авторів

ТОМАШУК Інна Вікторівна – доктор філософії з економіки, доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: tomashuk.inna@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-6847-3136>).

МАЗУР Катерина Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: kv_mazur@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1137-3422>).

АЛЕКСЄЄВА Ольга Вікторівна – доктор філософії з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, старший викладач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: olga_aliexsieieva@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0003-4430-624X>).

ШВЕЦЬ Віталій Анатолійович – аспірант третього року навчання кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: vit170285@yahoo.com, <http://orcid.org/0009-0009-1551-0656>).

TOMASHUK Inna – Doctor of Philosophy in Economics, Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: tomashuk.inna@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-6847-3136>).

MAZUR Kateryna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Agrarian Management and Marketing, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna St., 3, e-mail: kv_mazur@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1137-3422>).

ALIEKSIEIEVA Olha – Doctor of Philosophy in Entrepreneurship, Trade

and Stock Exchange, Senior Lecturer of the Department of Agrarian Management and Marketing, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna St., 3, e-mail: olga_alieksieieva@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0003-4430-624X>).

SHVETS Vitalii – Postgraduate Student of the Third Year of Study of the Department of Agrarian Management and Marketing, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: vit170285@yahoo.com, <http://orcid.org/0009-0009-1551-0656>).

Надходження статті 10.10.2025.

Прийнято 27.10.2025.

Опубліковано 25.12.2025.

UDC: 005.92:004.63:640.4

DOI: 10.37128/2411-4413-2025-4-6

**STRATEGY FOR
IMPLEMENTING THE
METAUNIVERSE AS
AN EFFECTIVE TOOL
FOR THE DIGITAL
TRANSFORMATION
OF THE HOTEL AND
RESTAURANT
BUSINESS**

ZAKHAROVA Tetiana,
*Assistant of the Department of Business and Service,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article presents the results of the study on the application of metaverse technologies as a tool for digital transformation of the hotel and restaurant business. The combination of VR/AR solutions, three-dimensional virtual spaces, blockchain technologies and immersive platforms is presented, which ensures the formation of new formats of service, communication and monetization in the hospitality sector. Digital innovations open up opportunities for increasing the competitiveness of the enterprises and provide a new level of interaction with customers. Thanks to the integration of the metaverse, effective tools are created for adapting to the rapidly changing digital environment and developing business in the context of globalization.

The content of the concept of "metaverse" in the context of hotel and restaurant activities is revealed, its role in the digital ecosystem of the enterprise is determined, as well as the functions of creating added value for customers, optimizing internal processes and expanding sales channels.

Modern scientific approaches and practical cases of the application of the metaverse in the hospitality industry are identified, the main models of its use are systematized: virtual showrooms, immersive events, NFT loyalty programs, social metaspaces, VR staff training and digital twins of accommodation facilities.

The author's five-stage model MetaHospitality 5.0 is proposed, within which digital maturity diagnostics, metavision formation, VR/AR customer journey design, MVP solution testing and scaling with integration into operational activities are highlighted. For each stage, key tools, metrics and calculation indicators are identified that provide a quantitative assessment of the effectiveness of metaprojects.

The barriers to implementing the metaverse implementation strategy in the domestic hotel and restaurant business are analyzed, related to financial, personnel, regulatory and security

